

Cíle udržitelného rozvoje - nová perspektiva v našich knihovnách? [1]

Autor:

- [HYBLEROVÁ TRACHTOVÁ, Veronika](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 3](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [knihovnictví v zahraničí](#) [5], [udržitelný rozvoj](#) [6]

Agenda 2030 je termín, který v České republice zatím neslyšíme často, přestože se jedná o stěžejní aktivitu Organizace spojených národů. Agenda 2030 zahrnuje komplexní řadu opatření – tzv. **cílů udržitelného rozvoje** (Sustainable Development Goals, SDGs), napomáhajících rozvoji, který **není na úkor životního prostředí ani na úkor společnosti**. Co jsou cíle udržitelného rozvoje, jak se v nich [angažuje IFLA](#) [7] a co si pod udržitelným rozvojem můžeme představit v knihovně, se dozvíte v tomto článku.

CÍLE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

17 CÍLŮ PRO PŘEMĚNU NAŠEHO SVĚTA

[8]

Cíle udržitelného rozvoje (zdroj: [Informační centrum OSN v Praze](#) [9])

Cíle udržitelného rozvoje jsou reakcí na ekonomické, ekologické i sociální krize, jako jsou klimatické změny, dluhová krize, degradace půdy, epidemie hladomoru a další, kterým čelíme na globální i lokální úrovni. Celkem 17 cílů udržitelného rozvoje, rozpracovaných do 169 opatření, stanovuje hlavní oblasti, na které je třeba se zaměřit tak, aby ekonomický a sociální růst byl udržitelný pro další generaci a neprohluboval rozdíly v kvalitě života mezi jednotlivými částmi světa i v rámci společností uvnitř národních států.

A jaký mají cíle udržitelného rozvoje vztah ke knihovnám? Už ve fázi příprav IFLA jako jedna z institucí OSN prosazovala témata blízká knihovnám jako důležitou součást nové agendy, a to konkrétně: přístup k informacím, uchovávání kulturního dědictví, všeobecnou gramotnost a dostupnost informačních a komunikačních technologií. Především přístup k informacím je prosazován jako klíčové téma (příkladem může být Lyonské prohlášení o přístupu k informacím a rozvoji^[1]). IFLA soustavně zdůrazňuje, že knihovny nejsou jen partnery národních vlád v naplňování cílů udržitelného rozvoje, ale již nyní přispívají k realizaci jednotlivých cílů a opatření. Součástí aktivit IFLA je od roku 2016 projekt [International Advocacy Programme](#) [10], jehož cílem je podporovat a rozšiřovat povědomí o roli knihoven v Agendě 2030. Nejvíce se knihovny angažují v naplňování čtyř cílů, a to:

- kvalitního vzdělání (cíl 4);
- důstojné práce a ekonomického růstu (cíl 8);
-

snižování nerovností (cíl 10);

- mír, spravedlnost a silné instituce (cíl 16), který jako jedno z opatření uvádí právě přístup k informacím.

A co si pod tím můžeme prakticky představit v knihovnách? V rámci spolupráce nad tématem advokacie knihoven (česky též prosazování zájmů knihoven, pozn. red.) se v dubnu 2018 konal v Budapešti regionální workshop. Nesl název [Let's work together on library advocacy](#) [11] a vedla jej Ágnes Hajdu Barát, předsedkyně Sdružení maďarských knihovníků a také členka řídící rady IFLA. Workshopu se zúčastnili zástupci zemí Visegrádské čtyřky, Rumunska a Ukrajiny a byl zaměřen na sdílení dobré praxe při advokacii knihoven i aktivity knihoven v rámci Agendy 2030. Ve srovnání s ostatními účastnickými zeměmi agenda udržitelného rozvoje v ČR není ve veřejné debatě přítomná, tudíž se Agenda 2030 téměř nepromítá do činnosti knihoven nebo do prosazování knihoven jako partnerů státní správy a samosprávy při její realizaci. I když národní strategie udržitelného rozvoje existuje ([Udržitelná ČR 2030](#) [12]) a byla vládou schválena v dubnu 2017, její existence nebyla oznámena ani jedinou tiskovou zprávou². Pro začátek se můžeme inspirovat od našich blízkých sousedů.

Nejdále v prosazování knihoven jako partnerů pro veřejnou správu je Ukrajina, kde se sdružení knihoven podařilo prosadit knihovny přímo do národní strategie Agendy 2030. Více praktickou ukázkou naplňování cílů udržitelného rozvoje nám ukázali kolegové z Maďarska a Polska, kde se tomuto tématu věnují nově v posledních dvou letech. V Polsku například uspořádali společný workshop knihovníků a zástupců OSN a zaměřili se na to, jakým způsobem informovat o cílech trvale udržitelného rozvoje uživatele knihoven (například přidáním sekce o cílech udržitelného rozvoje na web knihovny nebo realizací tematických workshopů pro veřejnost), ale také na to, s jakými institucemi mohou knihovny v této oblasti více spolupracovat. Nejvíce aktivní je v této oblasti [Slezská knihovna v Katovicích](#) [13], která využila skutečnosti, že v Katovicích bude probíhat mezinárodní klimatický kongres, a o cílech trvale udržitelného rozvoje začala komunikovat s místní samosprávou (a ta informace o udržitelném rozvoji ze strany knihovny uvítala). V Maďarsku se sdružení knihovníků zaměřilo na to, co knihovny pro naplňování všech 17 cílů již činí, případně v čem mohou nabídnout svým uživatelům něco nového. Publikace shrnující příklady dobré praxe³ ukazuje, že knihovny začaly propojovat relevantní akce pořádané v knihovně s informováním o cílech udržitelného rozvoje a jejich významu, respektive někdy se na vlastní aktivity začaly dívat z globální perspektivy – které aktivity v knihovně mohou přispět k udržitelnému rozvoji a ke kterým konkrétním cílům udržitelného rozvoje. Při pohledu na jednotlivé příklady dobré praxe zjistíme, že se nijak zvlášť neliší od akcí, které čtenářům nabízí knihovny v ČR:

- kurzy ICT pro seniory;
- kurzy o zahradničení a pěstování;
- podpora zdravého životního stylu (účast na cyklistickém dni);
- dětské čtenářské kluby;
- vzdělávání zaměřené na ochranu zdrojů pitné vody;
- workshopy zaměřené na společné vyrábění a znovu využívání starších předmětů;
-

prezentace romské kultury;

- debaty s odborníky o environmentálních změnách apod.

Řada těchto akcí se koná čistě na lokální úrovni, dá se říci, že má komunitní charakter – pokud se například akce týká ochrany vod, celkem logicky je vztáhnuta na ochranu povodí Dunaje apod. A zde se tak opět otevírá prostor pro advokacii knihoven a připomínání toho, jakou roli hrají nebo mohou hrát v komunitě, ať jako místo pro vzdělávání, podporu kultury nebo posilování sociálních vazeb.

I když zapojení knihoven do naplňování cílů udržitelného rozvoje zatím není součástí naší národní strategie, máme zde příležitost sami ukázat, že knihovny jsou v jejich realizaci důležité – ať už tím, že informují své uživatele o samotné existenci cílů udržitelného rozvoje, tak tím, že některé své akce zasadí do kontextu udržitelného rozvoje a budou aktivně hledat partnery například pro vzdělávací akce v tématech, které doposud v programové nabídce neměly a která se věnují některým z cílů udržitelného rozvoje. A samozřejmě můžeme jít jako instituce příkladem a fungovat aspoň v malých krocích více udržitelně.

Možná vás napadá, že ve vaší knihovně už podobné aktivity děláte, ale dávat je do souvislosti s udržitelným rozvojem vás zatím nenapadlo. V tom případě sdílejte svůj příklad dobré praxe na mapě knihovnické mapě světa ([Library Map of the World](#) [14]), která dokumentuje statistická data o knihovnách ve světě a zároveň přináší příklady dobré praxe s naplňováním cílů udržitelného rozvoje v knihovnách. Zatím jsou na mapě zastoupeny evropské země jen sporadicky, a tak se neostýchejte inspirovat ostatní konkrétním příběhem. Pro nás bylo inspirativní právě setkání s kolegy z regionu, kdy na první pohled velkolepá agenda získala praktický rozměr.

Další zdroje:

- Bibliotheken und die Umsetzung der UN 2030 Agenda: IFLA Action for Development through Libraries programme (IFLA-Programm Entwicklung durch Bibliotheken). IFLA [online]. Oktober 2015 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/libraries-un-2030-agenda-toolkit-de.pdf> [15]
- *Bibliotekarze i Cele Zrównoważonego Rozwoju. Biblioteka Śląska* [online]. Katowice, 2017 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <http://bs.katowice.pl/pl/sdq> [16]
- *Cele zrównoważonego rozwoju w raciborskiej bibliotece* [online]. Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Ryszarda Kincla w Raciborzu [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <https://www.biblrac.pl/pl/site/index/80-aktualnosci/news/245-cele-zrownowazonego-rozwoju-w-raciborskiej-bibliotece.html> [17]
- *Access and Opportunity for All: How Libraries contribute to the United Nations 2030 Agenda* [online]. IFLA, 2018. [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <https://www.ifla.org/publications/node/10546?og=7409> [18]
- 1. Viz například *Lyonské prohlášení o přístupu k informacím a rozvoji* [online]. 2014 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <https://www.lyondeclaration.org/content/pages/lyon-declaration-cs.pdf> [19]
- 2. Česko. Úřad vlády. *Informace o přípravě strategického dokumentu Česká republika 2030* [online]. Praha, 2018 [cit. 2018-09-08]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/cr-2030/uvodni-stranka-144714/> [20]
- 3. *Librarians for implementing the UN 2030 Agenda and sustainable development goals:*

Response of MKE to the IFLA initiative. Budapest: Association of Hungarian Librarians (MKE), 2018.

URL zdroje: <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/cile-udrzitelneho-rozvoje-nova-perspektiva-v>

Odkazy

- [1] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3/cile-udrzitelneho-rozvoje-nova-perspektiva-v>
- [2] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/autori/hyblerova-trachtova-veronika>
- [3] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-3>
- [4] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>
- [5] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/knihovnictvi-v-zahranici>
- [6] <https://bulletinskip.osvobozena-knihovna.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/udrzitelny-rozvoj>
- [7] <https://www.ifla.org/publications/node/10546>
- [8] <https://bulletinskip.skipcr.cz/sites/default/files/images/454/hyblerova1.jpg>
- [9] <http://www.osn.cz/ikonografika-sdgs-cesky/>
- [10] <https://www.ifla.org/ldp/iap>
- [11] <https://www.ifla.org/node/91627>
- [12] <https://www.cr2030.cz/>
- [13] <http://www.bs.katowice.pl/>
- [14] <http://librarymap.ifla.org/stories>
- [15] <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/libraries-un-2030-agenda-toolkit-de.pdf>
- [16] <http://bs.katowice.pl/pl/sdg>
- [17] <https://www.biblrac.pl/pl/site/index/80-aktualnosci/news/245-cele-zrownowazonego-rozwoju-w-raciborskiej-bibliotece.html>
- [18] <https://www.ifla.org/publications/node/10546?og=7409>
- [19] <https://www.lyondeclaration.org/content/pages/lyon-declaration-cs.pdf>
- [20] <https://www.vlada.cz/cz/ppov/udrzitelny-rozvoj/cr-2030/uvodni-stranka-144714/>